

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5, Imprempta «La Catalana.»

Sumari: Regeneradors d' Espanya. En Durán y Bas, per V.—Contestació que ha dat *La Renaixensa* á la Excm. Diputació Provincial de Barcelona sobre 'l projecte de conveni ab lo Govern perala percepció y distribució d' impostos é investigació de la riquesa amagada.—Exámen de doctrina, (poesia) per *Lluís B. Nadal*.—Un ball de cementiri. (Llegenda russa,) per A. J.—Moviment Regionalista.—Notes curioses, per *Ramon N. Comas*.—Dietari del Principat.—BOTLLETÍ SETMANAL.—Efemérides.—Santoral.

REGENERADORS D' ESPANYA

EN DURÁN Y BAS

II

Lo plan de regeneració que esposá en lo Senat En Durán y Bas, y que nosaltres resumirem en en l' article anterior, pot honrar á un home d' enteniment clar y de bon cor, pero no escau á un polítich.

Volguer que les grans forces socials, religió, moral y disciplina del exércit, tingan, en los preceptes de la llei y en la pràctica, garanties de protecció que, al ensemps, assegurin á aquestes lo respecte degut y á les llibertats constitucionals dels ciutadans la seva integritat; assenyalar que les eleccions pera càrrechs polítichs y d' administració local anirien millor fetes per classes que no pas per individus, como ara; indicar que cal reformar les pràctiques parlamentaries y fins en algun punt modificar la funció legislativa del parlament; clamar pera que la administració pública dexi d' estar lligada á la política; creure que la idea de la uniformitat es en Espanya una idea desgraciada, perquè hi han en ella collectivitats ab fesomia especial, ab vida moral propia identificada per la tradició y la historia, ab quelcom dintre d' elles format pe 'l concurs dels segles que les hi dona certa vida, certa energia y certa espontaneitat; afirmar que son necessaries reformes considerables en la administració de la justícia; dir que cal moralisar la tributació, destruhint la ocultació y baxant los tipus contributius; predicar que 'ls governs han de fer de manera que la vida del treball, de la economia y de la iniciativa se generalisin en lo pays; y sostenir que 'l govern ha d' emprendre la tasca de donar solució al problema social,... açó es, sens dupte, formular be 'l programa de

les aspiracions, que, mes ó menys despertes, hi ha en lo fons del cor de tota la gent com cal de la nostra terra; pero en tot açó no hi ha 'l polítich.

Lo polítich hauria hagut de comensar després d' açó. En Durán podria haverse acreditat de tal, sí després d' aquest programa d' ideals hagués dit: Á exos ideals hi aniriam per tals y quals camins; y hagués assenyalat uns camins que la gent reflexiva poguessen comprendre que es possible emprendre y que per ells se va de debó al terme prevíst, Mes, En Durán y Bas, gayre be ni 'n parla dels medis de realisació, y lo poch que 'n diu mes aviat convens de que no te pas encara l' esperit en disposicions suficients de despreocupació y serenitat pera poguer endevinarlos.

Com pogué veure 'l lector en nostre anterior article, la afirmació més clara y més rodona que feu En Durán y Bas en son discurs, fou la de la intangibilitat de la Constitució del setanta sis. En lo que, además de no demostrarse polítich, apareix més papista que l' mateix papa. *Hombre ilustre*, diu En Durán y Bas á En Cánovas, qui va ferla; y per aquesta obra li dona les gracies. No som pas nosaltres del parer d' En Durán: ni hem donat ni darem may les gracies á En Cánovas per haver fet una Constitució d' Espanya que trepitja 'ls interessos més sagrats del Estat al qui s' ha imposada, ni dirém may *hombre ilustre*, á un dels governants ó més dolents ó més errats que ha tingut la Espanya. Pero no es estrany que En Durán y Bas no estiga d' acort ab nosaltres en aquesta materia; lo que es més fort y més desfavorable pera En Durán y Bas es que, respecte de les bondats de la Constitució, no estiga d' acort ab lo mateix Cánovas, á qui ell anomena *hombre ilustre*; puix En Cánovas pensava y deya que la Constitució

d' Espanya no es la que cal al nostre Estat, per quant es evident que no correspon a la constitució interna del Estat pera qui serveix.

Mes nosaltres no 'ns pagám pas de fórmules ni de paraules. ¿Vol En Durán y Bas que quedi la Constitució actual? Dexémlo en lo seu error; dexemlo en la seva ilusió de realisar les reformes demanades per medi de lleys orgániques; mes allavors hem d'exigirli una condició: que 'ns ha de demostrar que aquestes lleys serán tals que rahonablement poden assegurar lo compliment del programa sencer. Y açó queda enlayre en lo discurs d' En Durán.

Pera que 'l plan regenerador d' En Durán y Bas tingúes caracter polítich, era necessari que, al menys, hagués assenyalat l' esquema d' exes lleys orgániques. ¿Com reglamentaria En Durán y Bas les garantíes efectives de la religió y de la moral mantenint la integritat del text de la Constitució en lo pertocant als drets dels ciutadans? ¿En quin sentit reformaria 'ls reglaments de les Cambres pera assegurar la esmena de les prácticques parlamentaries? ¿Com lograria que en la administració de la justícia, axís si 'ls tribunals son unipersonals, com si son colectius, desapareguessen la ineptitut y la corrupció? ¿Ab quins medis se generalisarà en lo pays la vida del treball, del estalvi y de la iniciativa. ¿De quina manera quedarà romput lo motllo de cer que oprimeix a les colectivitats espanyoles, nacions ó regions?...

Es de creure que si En Durán y Bas hagués escomés axís, en sentit polítich, lo seu plan de reformes, al trobarse cara á cara ab les dificultats s' hauria adonat de que havia comensat malament. Hauria trobat que les reformes de lo actual no poden curar ni millorar la situació d' Espanya, perque les desgracies que tenim á sobre no provenen del fracás d' unes persones ni d' uns procediments, sinó que venen del fracás d' un regimen. Allavors, pot ser, partint de les úniques afirmacions verament polítiques de son discurs, có es, de que en lo govern d' Espanya hi han hagut tots los ideals, y que tots han fracassat, engendrant l' escepticisme y 'l divorci dels ciutadans no solament dels partits sinó del regimen y tot, y que la Espanya viu *sots la pressió* d' un motllo de cer, que es la uniformitat, hauria pogut preguntarse si tal vegada es aquí ahon hi ha la clau obridora d' un millor pervenir pera la Espanya. Y si En Durán y Bas s' hagués ficat per aquest camí, creyém que 'l seu gran enteniment y 'ls seus sentiments, fonamentalment rec-

tes, haurien fet una obra de profit pera Espanya y pera la patria.

Desgraciadament, per ara no ha estat axís.

No es pas un petit dolor pera 'ls qui esperám ab engunia veure com les lliçons terribles tenen poder d' esmena, trobarnos ab que, fins los patricis qui semblen mes preservats, han perdut el do de pensar de dret, y que, amarrats encara á preocupacions que tant mateix son massa passades de moda y que hem pagat massa cares, se dexen dominar més per la dèria de salvar aquestes preocupacions, que no pas per la veu suplicant d' una patria, que es mare verdadera y mare amorosa de qui haurien cooperació eficas.

Si en les circumstancies actuals, un home com En Durán y Bas se posava de ferm en la empresa de salvar á Catalunya, tindria, de cent probabilitats, noranta nou de conseguirho; però vol insistir en la dèria de donar la salut á Espanya, y no salvará res.

¿Vol lo respectable mestre una prova d' açó? Nos sembla que la trobará ben facil y demostradora en lo que anám á dir: Si á En Durán y Bas li demanaven un programa d' organisació de Catalunya autònoma, lo faria facilment ben complert y práctic; pero ha volgut fer la recepta pera salvar á Espanya, y li ha resultat lo programa que hem esposat y comentat.—V.

CONTESTACIÓ

QUE HA DAT «LA RENAIXENSA» Á LA EXCMA. DIPUTACIÓ DE BARCELONA SOBRE 'L PROYECTE DE CONVENI AB 'LO GOVERN PERA LA PERCEPCIÓ Y DISTRIBUCIÓ D' IMPOSTOS É INVESTIGACIÓ DE LA RIQUESA AMAGADA.

Excm. Sr.:

La Renaixensa, diari de Catalunya que fá vintuyt anys defensa les idees catalanistes desde la premsa, se dirigeix avuy á exa Corporació Provincial pera respondre ab tota llealtat á la consulta que tingué la atenció de ferli en temps oportú, sobre la conveniencia de celebrar concerts ab l' Estat pera encarregar-se dels serveys de repartiment, recaudació é investigació de les contribucions directes de la provincia de Barcelona.

Prou conegudes son les idees del diari que á V. E. 's dirigeix pera que calgui demanarli pare sobre un projecte que sembla la primera y modestíssima forma d' una aspiració que comensa á generalisarse un poch massa entre certa gent, mes quina realisació s' imposa si no vol

Catalunya y les demés antigues nacionalitats constitutives de la Espanya actual caure destruïda en mitg de la desfeta general que per desgracia y sense culpa dels catalans, nos aménassa. Massa *La Renaixensa* ha fet conèixer lo seu modo de pensar en les qüestions de vital interès per Catalunya y 'ls seus ideals polítics que resumits en forma de programa ostenta en cada número devall mateix del escut simbòlic de nostra regeneració. Per axó, per haver parlat sempre lo llenguatge de la veritat, no amagant res de sos pensaments, volguent sacrificarho tot al be del pays, es que ha tingut de sofrir vexacions de tota mena de part dels que s'asseuen á la ben provehida taula del Govern Central. Era, donchs, excusat preguntar á *La Renaixensa* son parer, que prou se 'l sabia ja de temps; mes si aquesta ha flagellat ab les seves enèrgiques censures y protestes als que se n'han fet merexedors, y s'ha crescut y agegantat ab l'insult y 'l despreci, no pot permanèixer indiferent davant de la mostra d'atenció que ha rebut de la Excma. Diputació de Barcelona al convidarla á pendre part en la informació sobre qüestió tant important y no pot oblidar que, quan en temps de vergonyosa memoria tingué de sofrir lo pes d'una veritable expoliació, d'un atentat als seus interessos particulars, honrats y llegítims, fou en la sala de sessions de la Diputació de Barcelona ahon s'alsá la primera veu, clara y autorisada, sortint á la defensa de la premsa perseguida inicialment, de la llengua catalana maltractada ab perfídia, de la propietat assaltada per les disposicions centralistes.

Aquests atacs á la propietat en altre ordre d'idees, aquesta explotació del contribuent en perjudici de la Hisenda feta á ciencia y paciencia d'un ministre que va errarse, creient que ab la recaudació arrendava també 'ls drets del govern, motivá precisament que la opinió pública indignada se girés á tots costats cercant ajuda, una mà que la deslligués del arbre ahon los secuestradors la tenian agarrotada fins que tanta cridadissa dins y fora de Barcelona arribá á ésser sentida d'exa Excma. Corporació Provincial, obligantla á pendre la generosa iniciativa que motiva la actual informació.

Aquesta iniciativa pera apropiarse una facultat de la que 'ls governs fan un mal ús extraordinari, fent propagar les ocultacions com taca d'oli, en perjudici de la massa dels contribuents de bona fé que veuen augmentar sempre ses quotes, pot ser beneficiosa per aquests, atinent

á que la Diputació ab tot y no estar composta mes que de persones elegides per los partits polítics, te fama d'administrar be, y sempre fora una gran ventatja pera la propietat y 'l comerç y la industria fer un pas cap á la moralitat en la investigació y recaudació de les contribucions directes de la Provincia, com no dexaria de succehir tractantse de la Diputació de Barcelona.

Fins aquí la opinió que mereix á *La Renaixensa* la idea del projecte en sí; mes cal afegirhi algunes consideracions que son ensemps beneficoses pera 'l mateix y filles del desitj que manifesta en sa circular exa Diputació Provincial de que se li fassin les observacions que més justes y oportunes cregan les entitats y Corporacions que han sigut convidades á pendrehi part.

En aquest concepte, creu *La Renaixensa* que si es lloable la tendencia descentralisadora del projecte únicament com á tendencia, es en cambi insuficient pera satisfer les necessitats econòmiques y socials de la Catalunya moderna. Perque, cal dirho d'una vegada, lo pitjor enemich que en sí portia 'l projecte, es la restricció á una sola d'aquestes províncies, creacions artificials y absurdes, fruyt previligiada de la administració centralista espanyola, dels beneficis que podria reportar son esperit descentralisador.

Per més que en lo mapa administratiu de la Espanya actual s'hi marquin ab diferents tons trossos d'una mateixa regió, per negra que's fassa la ratlla divisoria que les separa, la comunitat d'afectes y d'aspiracions, de qualitat y defectes, de llengua y de tot lo que constitueix la rassa, totseguit esborra l'artifici administratiu y reuneix als dispersos, fent glatir lo seu cor al mateix ritme pera manifestar l'amor á la regió y á la seva autonomia.

Pera arribar á axó, á aquesta realisació d'un desitj fermament sentit per milers de catalans dins de Catalunya, de navarros, bascongats, aragonesos, andalusos, galaichs y valencians dins de llurs regions, es indispensable comensar per una cosa ó altra, mes lo que's proposa fer la Diputació de Barcelona es realment massa poch, donchs se reduheix á cobrar per compte del Govern los impostos directes de la provincia de Barcelona pera que á Madrid los administrin.

L'ideal dels catalanistes, per més que aplaudixin la idea dels concerts econòmichs, es més vast y molt més útil, y fins y tot indispensable pera la vida econòmica de Catalunya. Aquest ideal que tots temps ha defensat *La Renaixensa* es la celebració de concerts econòmichs com-

plerts, es á dir, pera tota classe d'impostos: contribucions, rendes de aduanes, etc., etc., per l'estil de lo que 's fa á les Provincies Vascongades y especialment á Navarra. Obtinguts aquests per un determinat període de temps, podríem administrar ben bé los interessos de Catalunya dins de casa y sabríem que, després de complertes les nostres obligacions ab l'Estat, tots los sobrants y 'ls nous impostos, s'aplicaríen á mellores materials y morals ab que Catalunya recobraría lo seu antich resplandor.

Mes axó no fora pas possible ab los actuals organismes provincials que resultan com artificialment formats y d'acció restringida. Caldria que dels beneficis més amunt esmentats pogués gaudirne tot Catalunya y per conseguir axó s'imposaria la creació d'una Diputació general catalana única en tota la regió, composta d'elements de totes les comarques naturals, elegits per sufragi entre 'ls representants de la propietat, la industria y 'l comerç axis, com la banca y 'l proletariats. D'aquesta manera Barcelona, sense perdre res absolutament de la seva vida propia, podria expandirne á ses germanes Gerona, Tarragona y Lleyda, donchs fora molt convenient que les reunions de la Diputació general no fossin en punt fixo, sinó que anyalment degués recorre les ciutats més importants de Catalunya pera convencers de les diverses necessitats comarcals.

D'aquesta manera se desfaria la objecció que 's posa als defensors de la autonomia de Catalunya, al dirlos hi que ab ella no faria més que cambiar lo centre Madrid per lo centre Barcelona; y encara molt més se destaria afegint á axó que fora de vital interés que tots los serveys de administració regional á càrrech de la Diputació estessin instalats en un punt próximament central de Catalunya, ben dotat de comunicacions pera la relació rápida ab tots los extrems per apartats que fossin.

No creu *La Renaixensa*, Excm. Sr., tenir de afegir res més á lo manifestat, porque en ses columnes s'hi troba y s'hi ha trobat sempre lo que creu més convenient pera la deguda administració dels interessos catalans. Tantdebó la seva veu hagués sigut escoltada quan fa tres anys pronosticava ab esglay los desastres actuals y la desfeta de la Hisenda espanyola! La seva opinió es, com ja ha estampat més amunt, favorable á la celebració d'un concert ab l'Estat, mes creu axis mateix y ab la fermesa de sempre, que la única salvació pera Catalunya es lo reconeixement de la seva autonomia.

Axó es lo que te l'honor de sometre al criteri de V. E. expressat ab tota llealtat corresponent á la seva atenta invitació.

Visca V. E. molts anys.—Barcelona 29 de Setembre de 1898.

Excm. Sr. President de la Diputació provincial de Barcelona.

EXÁMEN DE DOCTRINA

¡Ab quánta fressa y gatzara
has tornat de cal Rector!
Ja se 't coneix á la cara
que has sabut bé la lliçó.

Mes, si 't penses estar llesta,
de mitx á mitx t'has errat;
guarda aqueix esclat de festa
per quan jo t'haja aprobat.

Perque, á més de la divina,
altra ensenyança 't convé,
y es tant superba doctrina
que ab la del cel lliga bé.

L'amor y 'ls debers ensenya
que ab la Patria hem de tenir...
Si ets de la gent que 'ls desdenya,
no cal que fem mes camí.

Y, com que 'l día s'acosta
y d'axó endarrera som,
puix l'ocasió es feta aposta;
un repasset vindrá á tom.

L'amor á la Patria imposa
guardar ses velles costums,
qu'es com amar á la rosa
per sos colors y perfums.

Vol axuta la paraula
y vol l'obrar ab dalit;
la sobrietat á la taula
y ben curteta la nit.

La disbauxa de la feyna,
l'avaricia del plaher,
la companyia de l'eyna,
l'ascetisme del deber.

Y vol que, ab lley amistosa,
al cor lo subjecte l'seny,
semblant á font abundosa
que 'l ferro guía y estreny.

Axis serás tú, ma vida;
tal com vol la tradició;
floreta suau y exquisida
que no mata ab son olor.

Mal que 't bescanten per rara,
en vestir lo menys notat;
en gastar sías avara,
rumbosa en la caritat.

Tot garlant ab la vehina
no perdes lo bé adquirít...
Axi 'ns han duyt la ruina
los polítichs de Madrid.

En la iglesia ton port sía
digne del cor fervorós;
la caputxa per tot día,
que fa al cap més respectuós.

Si es diada assenyalada,
també als Sants més festa 'ls plau;
prop les flors de l' ampaliada
la mantellina hi escau.

Y, en ton capet d' or extesa,
¡cóm hi vá divinament,
ab eix color de puresa
robat á ton pensament!

May per modes forasteres
veja ton cos subjectat;
si no hi valen les fronteres,
que hi valga la voluntat;

Y á la punta de l' espasa
has de dur tot lo que he dit;
res que no sía de casa
entre en ton cap ni en ton pit.

Dexa que 't menten al rostre,
deixa cantar á la gent;
lo bo es tan sols lo que es nostre,
lo de fora es tot dolent.

Ja tens dita en poca estona
la patriótica lliçó;
si una empenta 'l cor li dona,
ton cap l' entendrá millor.

Y, si en l' exámen atina
y digna de tú 's fa ser,
enllaçarem l' englantina
ab ta flor de taronger.

Mes ¡ay!... si 'n surts reprobada,
Deu del cel te dexará
á set d' amor condempnada,
fins que del mon te traurá.

LLUIS B. NADAL.

UN BALL DE CEMENTIRI

(LLEGENDA RUSSA)

Es precis respectar als morts.

Una casamentera aná á casa den Jacob Stheline y li digué:—Teniu un fill que te ja edat per acomodarse: coneix una noya que té mil rubles de dot y es á propósit pera 'l vostre fill.

Lo pare omplí 'l vas de la casamentera del esquisit varenoka que sa muller havia posat demunt de la taula, y li oferí en senyal de que quedava acceptada la oferta y clós lo tracte.

Al endemá, les dues families se presentaren recíprocament los nous promesos y senyalaren dia pera la boda.

Fou divertida en estrem. Hi assistí 'l Tanne en persona, concorrenthi ademés una munió de donzelles hermosíssimes, de rossa y rissada cabellera, vestides en gipons vermells, cotilla de drap de plata y bota de tailet de diversos colors. La tenora y la balalaika acompanyaren ab sos festius sons la bulliciosa dansa.

Entrada la nit, tots plegats marxaren acompanyant als nous casats á casa seua. Mes era tant lo que 'ls vells havian begut y tanta la alegría que entré 'ls jóvens regnava, que al passar per devant del cementiri ni dexaren les dones de fer gatzara, ni 's cuydaren los homes de llevarse la gorra.

—Pareu de cantar, los digué 'l sacerdot; es precis respectar als morts!

—Al diable 'ls morts! ¿Qué se 'ns en dona de una pila de cadávres que s' están pudrint? Dexamse de cavories y visca la bromal!

—St. Nicolau fasse que 'l senyor vos perdone aquesta irreverencia.

—Apa, minyons, qui m' acompanya? digué un: dem un tom de balles per dintre 'l cementiri, y Satanás, si 'n sab, que vinga á toarnos la balalaika.—

Al sentirho, tothom cap á dintre y vinga anarse agafant de mans. Pero, ¡oh sorpresa! de sobte aparegué en mitg de cada parella un fantasma y ab ses mans gelades agafá les de ballador y balladora que 's buscavan; y Satanás en persona aparegué pera tocar la balalaika.

A una senyal, comensá la dansa, horrible, infernal, espantosa. La ronda giravoltava ab tan vertiginosa velocitat que 'l Tanne no distingia ni 'ls caps dels balladors; alló mes que un ball semblava un remolí de vent. No mes se sentian

gemechs desgarradors que feyan les parelles rendides pel cansament.

Tot un any dura 'l ball: al cap del any parà. Lo Tanne hi anà y no trovà sino cadàvres y un clot circular que 'ls peus havian anat obrint durant aquella dansa infernal.

Lo Tanne recitá entre plors les oracions dels morts, y girantse als qui l'acompanyavan los hi digué:—Dem sepultura á aquestos infelissos puig es precis respectar els morts.—

Fácil fou axecar les osseres, pero quan se tractá de terraplenar aquella fossa que s'havien obert, no pogueren conseguirho de cap manera.

Avuy encara, si aneu á Korobevetz vos la ensenyarán dihentvos al mateix temps:

—Es precis respectar als morts!—

A. J.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Lo día primer d'aquest mes, s'inaugurá lo *Colegi de Sant Jordi*, primer establiment d'ensenyança catalana en nostra ciutat, que dirigeix lo distingit mestre Sr. Flos y Calcat.

Dintre de poch lo Sr. Flos, te intenció de celebrar la festa inaugural del col·legi, que ha començat ab molt bon peu, no sols per lo nombre de dexebles, sinó també per la afició que hi prenen los noys, ab tot y prevenir casi tots d'establiments ahon se'ls ensenyava ab lo rutinerisme castellá.

—També nostre benvolgut company *La Renaixensa*, convidat per nostra Diputació, ha informat en l'estudi que s'está fent del projecte de demanar al Govern que concedesca á nostra provincia la recaudació, cobrança é investigació dels impostos directes.

L'informe, molt clar y gens empalagós, se declara, com es de sopusar, favorable á la idea del establiment de una Diputació única y á la més radical autonomia administrativa, fent sempre constar que creu que la única salvació de Catalunya está en lo més complert regonexement de sa absoluta autonomia.

—Ha obtingut lo grau de Doctor en Medicina y Cirurgia, nostre estimat company de causa En Lluís Moragas y Pomar.

Rebi nostra enhorabona.

—La Lliga de Defensa Industrial y Comercial ha presentat á la Diputació 'l dictámen informant favorablement lo pensament de la Corporació provincial referent al concert económic ab l'Estat. Aquest informe va firmat per 192 síndichs corresponents á 132 gremis de nostra ciutat.

—Hem rebut, bellament editat en la casa Pladevall d'Olot, un tomo de «Recorts de la darrera carlinada», lo nom de quin autor, D. Marian Vayreda ja es prou garantia de la bondat y éxit de la obra. Mentres esperém parlarne detingudament com se mereix, aghim l'envio y recomanem sa lectura als nostres abonats.

—Tenim notícia que aquest estiu nostre primer novel·lista En Narcís Oller ha donat lo darrer cop de ma á una nove-

leta psicológica titulada *El boig*, que aviat estarà en premsa; y que En Jaume Massó y Torrents está rematant la estampació també d'un altra novela.

—La nit del dimecres, En Santiago Rusinyol, doná lectura en lo Saló del Ateneo Barcelonés á varies de les notes y quadrets que ha coleccionat formant lo llibre «Fulls de la vida», que la mateixa nit fou llensat al publich.

L'auditori que era nombrosissim y molt triat va premiar lo treball d'En Russinyol ab calurosos aplausos. Aplausos que, nosaltres, pensám refermar axis que haguém feta lectura del volum ab que ha obsequiat la nostra redacció.

Mentrestant, consti que 'l llibre está editat espléndidament per la tipografia de *L' Avenç* y que l'illustran una pila de composicions d'en Pitchot, tan ben ensopegades y expressives casi totes qu'enlayran lo seu nom de dibuxant bon xich més amunt de ahon se trobava.

Felicitemnos de la inauguració brillant de temporada que fá nostra literatura.

—S'ha constituít al Prat del Llobregat una agrupació catalanista composta dels millors propietaris del poble y d'un jovent decidit á treballar en defensa de nostres ideals.

—La *Lliga de Catalunya*, ha enviat á nostra Diputació provincial sa informació sobre 'l projecte de autonomia administrativa. Los següents apartats resumexen lo pensament de la *Lliga*:

«En aquest sentit, fetes totes les anteriors consideracions, é insistint la *Lliga de Catalunya* en que no li pot produhir verdader entusiasme mes que una reorganissació total del Estat espanyol, en virtut de la qual quedi regoneguda la autonomia política y administrativa de Catalunya, única que pot curar los mals de que tots los catalans se queixan y que may desapareixerán del tot ab remeys parcials, resumint son pensament sobre la qüestió concreta á que 's referia la consulta d'aquesta Excm. Diputació Provincial, la *Lliga de Catalunya* deu manifestar:

»Que ha vist ab simpatia 'l pensament d'un concert económic de la Diputació Provincial de Barcelona ab lo Govern pera la percepció dels serveys de repartiment, recaudació é investigació d'impostos, com á expressió d'una tendencia marcada de la opinió ilustrada de Catalunya cap á les úniques idees que poden contribuir á regenerarla.

»Que tota reforma en lo sentit de concerts econòmics ab l'Estat als efectes tributaris, se te de fer comprenent á tot Catalunya, no sols perque tota ella, sense distinció d'artificials provincies, te de participar de sos beneficis, sino perque, essent una entitat natural y ab vida propia, urgeix lo regonexement de sa personalitat pera la armonissació de sos variats interesos,

»Que per respectable que pugui ser la actual Diputació Provincial de Barcelona, y per molt superior que la seva administració sigui á la del Estat, no pot inspirar prou entusiasme la idea de que 'ls concerts de que 's tracta se fassin conservant los actuals organismes Provincials, essent necessaria la organisació d'una entitat nova que representi tot lo territori catalá, ellegida per les verdaderes forces socials de la inteligencia, la propietat y 'l treball, convenientment agrupades en les diferents poblacions y comarques de Catalunya, y

»Que, finalment, organissada axis una verdadera representació de Catalunya, tots los catalans estarían plenament y de bon cor disposats á confiarli totes les atribucions d'ordre financier, de modo que pogués establir, distribuir y

cobrar tota mena de contribucions é impostos, entregant al Estat la quantitat total que en virtut d'un concert se fixés, per períodes de cinch á deu anys.»

—Lo prop-passat dimecres en la Academia de Ciències mèdiques de Catalunya, nostre benivolgut company de causa en Joseph M.ª Roca llegí un notable treball escrit en llengua catalana, relatiu al tema que s'estava debatint. La innovació fou molt ben rebuda per tots los individus de la Academia. Al felicitar al Sr. Roca per son patriotisme, hem de fer constar la satisfacció que sentim al veure que á pochs dies de diferencia dues acadèmies mèdiques de Barcelona han admés ab satisfacció la llengua catalana com á pròpia pera intervindre en l'estudi y perfeccionament de la ciència que coneuham.

—S'ha publicat y hem tingut lo gust de rebre un exemplar del notable opúscol *La Question catalana—L'Espagne et la Catalogne*, noticia adreçada á la premsa europea per lo «Comité nacionalista catalá de París». Aquest important llibre d'actualitat, que ab gran conexement de causa s'ocupa de la qüestió nacionalista de nostra terra mereix la atenció de tots los catalans.

—Diumenge passat nostres benivolguts companys de causa, Srs. Mallofré y Girbal, anaren al poble de Rondonyá á donar una conferencia de propaganda catalanista.

Es fàcil, que á conseqüència d'aquest acte, aviat poguem anunciar la definitiva constitució de la Agrupació catalanista de Rondonyá.

—La Diputació Provincial ha acordat prorrogar per lo terme d'un mes la informació oberta sobre la conveniencia de que la mateixa, fent un concert económic ab lo Govern central, s'encarregués del cobro de les contribucions.

Mallorca.—Torna á publicar-se á Palma, l'antich setmanari *La Roqueta* escrit en llengua mallorquina.

Molts anys de vida.

Notes curioses.

Lo Santíssim Rosari.—Estava en lo periodo més fort aquella guerra civil crudel y sanguinaria, suscitada per la heretgia dels Albigesos, y lo Patriarca Sant Domingo era l'ànima de la creuada dels prínceps cristians colligats pera la destrucció d'aquells mals catòlics y pera lo sosteniment de la doctrina en tota sa integritat.

Pera conseguir açó, pensá aquell virtuosíssim varó que res millor que un institut religiós destinat d'un modo especial á la predicació, y lo papa Ignocenci III doná verbalment permís pera que 'l tal varó realisés sos propòsits y Honori III confirmá sa fundació aprobantla. Mes axó era poch; se necessitava interessar lo cor del poble á contribuir, y axó no podia conseguirse mes que per una devoció nova. Y fou fundada aquella que generalment li dihem *Sant Rosari*. Los pobles l'aculliren ab entusiasme y perseverá fins al segle xiv en què una terrible peste que delmá tota l'Europa, va interrompre son reso. Pero en lo segle següent fou renovada per lo zel del frare dominich Alan de la Roche, de nacionalitat bretona, y lo triomf de Lepant vá arrelarla de tal manera que foren innombrables les confraries del Santíssim Rosari que varen establir-se per tot arreu, d'una manera prodigiosa tal, que be pot assegurar-se que cap altre pràctica devota fou tant universal en tota la cristiandat.

Les antigues confraries, açó es, les que ja estavan establertes avans del 7 d'Octubre del 1571 en que fou lliurada aquella batalla la mes terrible é important que 's ha realitzat en lo mar, tenien establert celebrar la festa del Rosari lo primer diumenge de cada mes, y com s'esdevingués esser la primera dominica del d'Octubre la diada en que varen esser derrotats los turchs per les armades cristianes, lo papa Gregori XIII, maná en 1573 que en commemoració d'aquell tan trascendent fet pera la civilització europea, se celebrés tots los anys en dit primer diumenge d'Octubre la festa del Santíssim Rosari, ja que era general la creensa de que per ensopegarse aquella memorable fetxa en un dels diumenges del Roser, per aquella devoció havia sigut donada la victòria á les armes cristianes. Y així fou també com la Verge Santíssima venerada fins á les hores ab lo títol de Mare de Deu del Rosari, en avant fou aclamada de la Victòria.

L'ordre de P.P. Predicadores s'havia estés per tot arreu y allà hon hi havia una casa d'aquestos continuadors de la fundació de Sant Domingo, pot assegurar-se que hi havia establerta la confraria del místich Roser de Maria Santíssima, en un de quins santuaris, lo de la Mare de Deu de Prullá, situat en los Pirineus, havia tingut son bressol aquell institut monástich, y ja que tenintla per Patrona especial l'institut dominicá, tots los qui á ell pertanyien procuraven esforçar-se en propagar lo culte y devoció á Ella. Per aquest motiu es que no sols hi havia establerta la tal confraria á Roma, sino en totes les poblacions grans ó petites que 's preciaven de catòliques, en la inteligencia de que no mancaria ciutat, com la de Barcelona que n'hi havia dues: una á Santa Caterina y l'altra á Mont-Sió. Y que totes dues eren ja antigues, ho demostra aquella qüestió que se suscitá en 1572, respecte quina era la primera y en conseqüència li pertocava esser tinguda com á verdadera confraria del Roser. Y lo fonament d'aquesta qüestió, fou que havent retornat lo príncep D. Joan d'Austria en aquell susdit any á Barcelona, y volguent fer evident lo molt agrahit que quedava á la ciutat per lo que havia fet en procurar ab ses pregaries lo triomf de l'armada cristiana, feu donació á la Confraria del Roser de la imatge de la Verge Santíssima que portava en aquella capitana, que com havem indicat en altres ocasions, era gloria de les Dressanes barcelonines, tota vegada que en sos obradors havia sigut construhida.

Ben joyosa estava la confraria establerta á Santa Caterina ab aytal donatiu, que creya ben seu; pero no tardá en disputarli la que hi havia instituhida á Mont-Sió, y be demostraria sa primacia respecte l'altra, quan en definitiva se tragué en clar del litigi que se suscitá, que efectivament era la del convent de monges dominiques y no la fundada en lo convent dels frares, la que en realitat tenia major dret á esser possehidora de aytal imatge, la que á més de son valor material, importava lo d'esser un recort històrich preuadíssim. Per açó es que la tal Confraria se mostrava joyosa en ostentar en les funcions de cada primer diumenge de mes, aquella imatge veneranda, en la inteligencia de que no la ostentava en lo corresponent al mes d'Octubre, puix en aytal diada com la festa era precisament pera la Mare de Deu del Roser, era substituhida per una que era de major alsada encara que molt menys artística, però á la que hi podien agrupar, dessota lo gran dossier de domás carmesí que casi tapava tot l'altar major, les imat-

ges agenollades de Sant Domingo de Guzman y Santa Caterina de Sena, pero en cambi del centre de la nau del gòtic temple penjava aquell pendó format de tires de diferents colors que 's havia fet ab totes les banderoles que havien sigut preses als turchs en aquell dia sens parió en los anys de la marina cristiana, y per entremetj de les gelosies dels miradors elevats de les monjes també 'n sortien d'altres quina mida més petita no havia sigut desfigurada; de manera que en los diumenges que la funció que aquells piadosos confreres dedicaven al objecte de sa devoció, nos recordava la batalla de Lepant per les banderes y pendó, la feya recordar la venerable imatge, y axis en cada primera dominica mensual ostentava aquella Confraria un testimoni d'esser la primera entre totes les demés, que tenint per principal objecte practicar la devoció del Santissim Rosari, hi havia establertes en altres iglésies de nostra ciutat. Per aquest motiu, totes les que s'anaven instituint se anomenaven sols Pia Unió, que es lo que en realitat de veritat pertocava anomenarse també la de Santa Caterina.

La devoció dels barcelonins al Santissim Rosari data de temps immemorial. En altra ocasió en aquestes matexes planes recordavem aquella singular devoció antiquíssima que continúa encara practicantse en la iglesia de Mont-Sió reedificada ab lo convent de dominiques en la Rambla de Catalunya, y al fer notar que aytal práctica, que consisteix anar pujant agenollat 15 grahons resant á cada un l'Ave-Miria y després baxarne altres tants en la mateixa posició fent lo mateix reso, era originada de la capelleta que, ab lo titol de la Mare de Deu de Mont-Sió, hi havia establerta en aquell terreny que anaren posteriorment á ocupar ab son convent los *freres del sach* al abandonar la casa de Santa Eularia de Mérida de fora lo Portal Nou, y després varen cedir á les monjes de Sant Domingo, y fem notar que la tal práctica devota dels barcelonins, anterior al Rosari, no era sino una fórmula imperfecta si 's vol d'aquest.

Y encar que no fá gayres setmanes un gran publicista catòlich deya que històricament no 's podia probar que Sant Domingo de Guzman visités nostra ciutat, nosaltres farem constar que la tradició axis ho afirma, tant que al peu d'aquella lápida arábica que hi ha en la fatxada de la casa del carrer de Marlet cantonada al de Sant Ramon del Call, s'hi llegeix respecte aquella pedra: *Se halló con otros restos en esta casa levantada sobre las ruinas de la que fundó Santo Domingo.*

Y además hi ha la opinió molt respectada de que tal Patriarca fundador del Ordre de Predicadors no sols visitá Barcelona sino que dexá sentir sa veu, desde la trona de la Iglesia de St. Jaume, que fins al any 1823 estigué en la Plaça que encara es anomenada pel Sant Apostol y no per la Constitució. Que en son sermó ó sermons exhortá á sos oyents á que fossen devots del Rosari y que desde llavors comensá á resarse cada dia en l'altar de la Mare de Deu del Pilar, devant d'aquella antiquíssima imatge de terra cuya que en los dies de nostra primera joventut varem veurer substituïda per la actual, que si inspira devoció al fidel, no te la importancia de l'anterior, la que ademes de recordar lo que dexem consignat, tambe recordava als barcelonins que, acudint á ella en les epidemies dels anys 1680 y 1682, nostra patria se vegé lliure del terrible mal que l'assotava; per lo que los Concellers, disposaren que diariament se 'ls dediquessen devotes pregaries, haventse

seguit sens interrupció desde l'segle XVII fins als nostres dies.

Y fou lo Rosari popularíssim á Barcelona com en tot Catalunya, puix temps hi hagué en que no hi havia persona que desde certa edat no 'l resás á lo menys una vegada al dia. Fou un altra manifestació espléndida de la devoció dels barcelonins envers la Mare de Deu, poguentse afirmar que fou tan estesa com la del Escapulari carmelitá, ab la circumstancia especial, de que fou conceptuada sempre com una dovoció indígena, puix cap devot del Rosari lo resá may en castellá, y després de més de sis centuries que son ben passades desde que s'instituí, encar se cantan los tradicionals «Goigs» que 's diu foren escrits per Sant Vicens Ferrer y son aquells que comensan:

Vostres goigs ab gran plaher
Cantarem Verge Maria....

Y es que divulgada en son origen aquesta práctica devota en una terra en que la llengua catalana era parlada, encar que no fós son fundador de cap terra de Catalunya, en catalá la feya y en catalá l'ensenyá als nostres passats, per lo que podem assegurar que es la devoció que ha resistit mes la influencia forastera; per lo que nos atrevirem á dir que resar lo Rosari en castellá, entre catalans, encar que sia en la Missa de dotze de la Catedral, es desvirtuarlo. Es la devoció de la llar y per esser tal es tambe la del poble, y en conseqüencia es la de la patria.

RAMÓN N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 1.—OCTUBRE.

Te lloch l'acte inaugural del present curs de la Universitat Literaria de Barcelona, llegint lo discurs inaugural lo Dr. Joan Giné y Partagás que desenrotlla 'l tema: «Lo que es y lo que deuria y podria esser la ensenyança en nostra Facultat de Medicina.»

Dia 3.

Per acort general dels gremis de Barcelona, la casi totalitat de les botigues d'aquesta ciutat, dexten d'encendre la illuminació per gas.

Dia 4.

Nombroses obreres sense feyna se presenten al Alcalde d'aquesta ciutat demanant que s'augmenten los aussilis que se repartexen. La Junta acorda accedir als desitjos de les esmentades obreres.

Dia 5.

Nos escriuen de Santa Coloma de Queralt que ha quedat obert al públich lo teléfono municipal que uneix aquella vila ab la ciutat d'Igualada.

Dia 6.

Es tirat á l'aygua un dels flotadors del dich que s'está construhint pera nostre port.

Dia 7.

Llegim que á Gerona s'han reunit alguns industrials pera protestar del augment del preu del gas.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St Francesch, 5.